

Секція 4. Цифрові технології в освітніх і наукових процесах

Комісаренко Наталія Олександрівна

доцент, завідувач кафедри української та іноземних мов

Уманський національний університет садівництва

м. Умань, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ІКТ-СЕРЕДОВИЩА У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Аналіз проблем управління якістю освіти ВНЗ спонукає до визначення особливостей ІКТ-середовища в ВНЗ, його характеристик. Вбачається доцільність приведення системи управління якістю освіти в ВНЗ у відповідність до специфіки ВНЗ. Управління має стати гнучким, мобільним, при цьому не втрачає орієнтацію на мету та враховує особливості організаційної структури ВНЗ [3].

У зв'язку з розвитком сучасних інформаційних технологій засоби навчання, що ґрунтуються на знаннях, зазначає М. Шишкіна, починають відігравати все більш помітну роль у формуванні освітнього середовища.

Разом з цим, постають проблеми управління у середовищі, що утворюється із застосуванням конкретного комп'ютерно-орієнтованого засобу навчання або системою засобів. Вказані проблеми стосуються двох рівнів організації середовища: функціонування середовища, що забезпечує здійснення навчальної діяльності в ньому; формування середовища, що забезпечує процеси планування, проектування, постачання ресурсів та засобів, прогнозування тенденцій та напрямів його розвитку [5, с. 2].

В процесі побудови педагогічних систем реалізація принципів відкритої освіти, використання сучасних методів і засобів ІКТ, як зазначає В. Биков, «дозволяє суттєво розширити потенційний простір навчального

середовища (НС), забезпечити формування і використання так званого єдиного освітнього простору, коли доступне НС не обмежується наявною в даному навчальному закладі різноманітністю складових НС. Це, в першу чергу, стосується доступної якісної і кількісної різноманітності інформаційних освітніх ресурсів, які стають можливими для використання в навчально-виховному процесі завдяки розподіленим автоматизованим банкам даних і знань, що підтримуються в глобальній комп'ютерній мережі Інтернет. В такому НС створюються умови для реалізації різних цілей, стратегій і траєкторій навчання і виховання людини, забезпечення адаптації складових НС до індивідуальних можливостей і потреб особистості» [1, с. 5-6]

Навчальний заклад, який, за В. Биковим, можна трактувати як цілісну скінченну множину об'єктів і зв'язків між ними, які виділені з оточуючого його середовища за ознакою належності виділених об'єктів і зв'язків до реалізації цілей навчання і виховання студентів (педагогічних цілей) в даному навчальному закладі, тобто деяку систему, яка є динамічною і керованою.

Освітнє середовище у навчальному закладі має складові серед яких виокремлюють:

- *цільову складову*, яка визначає цілі функціонування і розвитку навчального закладу;
- *управлінську складову*, яку утворюють організаційні структури управління навчальним закладом;
- *педагогічні системи*, які включають методи і засоби, завдяки яким ті, хто навчається (планують навчатися), здобувають (планують здобути) освіту;
- *ресурсну складову*, яка включає сукупність фінансових, кадрових, організаційних, енергетичних ресурсів, необхідних для забезпечення життєдіяльності і розвитку навчального закладу;

- *нормативну складову*, яка включає законодавчо-правове і нормативно-інструктивне забезпечення;
- *організаційну складову*, яка забезпечує повну або часткову автоматизацію процесів, які забезпечують прямі впливи, зворотний зв'язок, отримання і опрацювання зовнішніх (по відношенню до закладу освіти) впливів.

Характерними особливостями впровадження зазначених систем у процес управління якістю освіти на рівні ВНЗ є необхідність вирішення різнопланових задач, які є недостатньо детермінованими. Більше того, навчально-виховний процес в цілому є настільки інерційним об'єктом керування, що пряме застосування управління за кінцевим результатом стає неефективним [2].

У будь-якому ВНЗ виникає проблема такої організації управління, яка забезпечує його ефективну діяльність. Упровадження ІКТ управління якістю освіти в ВНЗ є процесом безперервним - постійно з'являються нові технічні можливості, стають потужнішими ПК, удосконалюється їх програмне забезпечення - що впливає на розширення напрямів та пошук нових шляхів упровадження систем управління та ін.

Наявність в ВНЗ матеріально-технічних умов, зокрема ІКТ, - як переконані фахівці, - дозволяє оптимізувати процес управління, інтенсифікувати його і максимально спрямувати підвищення якості освіти. Проте, навіть за розмаїття великої кількості систем, комплексів та програм спостерігається відсутність врахування особливостей та специфіки ВНЗ: предметне спрямування; рівень технічного забезпечення, фінансування тощо.

Отже, фахівці розглядають велику кількість систем автоматизації управління, які застосовуються в ВНЗ, які переважно, використовуються з метою оперативного отримання даних про студентів та склад викладачів, автоматизованої підтримки ведення річного плану ВНЗ, формування звітів,

складання та ведення розкладу, автоматизації функціонування бібліотек, забезпечення діяльності психологічної служби.

Слід погодитись із практиками в тому, що навіть за наявності великої кількості навчальних комплексів, програм та систем, які пропонуються до використання, в управлінні ВНЗ спостерігаються певні проблеми. Зокрема, ми погоджуємось із практиками, які стверджують, що «проблемна ситуація полягає в тому, що сьогодні ВНЗ пропонуються електронні бази даних, які не відповідають вимогам управління навчальним закладом в цілому. Ця ситуація вимагає наукового обґрунтування і необхідності розробки підходів до використання комп'ютерних баз даних з метою підвищення ефективності управління навчально-виховним процесом у вищому закладі освіти з урахуванням його специфіки» [4].

Як зазначають науковці, нині в нашій державі відсутній універсальний пакет програм, призначений для автоматизації управління освітою на рівні ВНЗ, який надходить для користування в усі ВНЗ. Тому в управлінні освітою виникає необхідність відбору, із існуючого програмного забезпечення, засобів ІКТ, які, перебуваючи у взаємозв'язку, утворюватимуть середовище, яке сприятиме підвищенню якості освіти ВНЗ.

В цілому, під покращенням якості освіти за використання ІКТ розуміється застосування, на всіх рівнях управління ВНЗ, ІКТ-заходів (методів, засобів, форм), спрямованих на підвищення ефективності й результативності різних видів діяльності: навчальної, методичної та виховної. Створення ІКТ-середовища в ВНЗ має сприяти оперативному та ефективному прийняттю управлінських рішень. Покращення якості освіти за використання ІКТ пов'язується, в першу чергу, із забезпеченням рентабельності організації управління, відповідності результатів навчальної діяльності затвердженим стандартам.

Література

1. Биков В.Ю. Теоретико-методологічні засади моделювання навчального середовища сучасних педагогічних систем. Інформаційні технології і засоби навчання, 1(1) ISSN 2076-8-8184 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/506/>
2. Губаш О.П. Управління підвищенням професійного рівня учителів іноземної мови з використанням інформаційно-комунікаційних технологій/О.П. Губаш, В.В. Лапінський//Наукові записки НДУ М.Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2005. – №6. – С.130-134.
3. Єльнікова Г.В. Підготовка керівників шкіл до адаптивного управління / Підготовка керівника середнього закладу освіти: навчальний посібник // за ред. Л.І. Даниленко. – К.: Міленіум, 2004. – С. 133-141.
4. Управленческая работа / [Електронний ресурс]. – Информационный портал ЗУВК №19. – Режим доступу: <http://www.scholl9.zp.ua/upravlencheskaya-rabota.html>
5. Шишкіна М.П. Проблеми та перспективні шляхи впровадження засобів управління знаннями у сфері освіти /М.П. Шишкіна// Інформаційні технології і засоби навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/349/1/Problemy-Varna.pdf>